

IV. NOTY O KSIĄŻKACH

Opracowali: Agata Bielak [AB], Karolina Bożek [KB], Katarzyna Gileta-Kłępka [KGK], Olga Kielak [OK], Agnieszka Kościuk [AK], Stanisława Niebrzegowska-Bartmińska [SNB], Iryna Stysło [IS], Joanna Szadura [JSz], Sebastian Wasiuta [SW], Aneta Wysocka [AW].

Maciej Czerwiński, *Semiotyka dyskursu historycznego. Chorwackie i serbskie syntezy dziejów narodu*, Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2012, 290 s.

Monografia jest próbą wieloaspektowego opisu płaszczyzn znaczących w popularno-naukowej syntezie narodu na przykładzie syntez serbskich i chorwackich opublikowanych w latach 1945–1990. Książka nawiązuje do wcześniejszego opracowania autora *Semioza gatunku – semioza stylu*, w którym zbadał on miejsce syntezy w szerokim uniwersum komunikowania. Czerwińskiego interesuje język traktujący o przeszłości narodu – jego konkretne aktualizacje (*parole*), ujmowane w wielowymiarowej rzeczywistości kulturowej i społecznej (dyskurs). Zastosował techniki badań czerpiące z różnych metodologii: analiz dyskursu, socjolingwistyki, stylistyki i kognitywistyki. Rozprawa składa się z dwóch części – sam autor proponuje umownie uznać, iż pierwsza z nich ma naturę tekstologiczną, druga zaś dyskursywną. Część pierwsza zawiera analizę sposobu, w jaki powstaje tekst historyczny oraz ukazuje główne mechanizmy kształtowania się relacji językowych w obrębie tegoż tekstu. Autor bada w tym celu m.in. konstrukcję podmiotu historycznego, kategoryzację tematów, problem powtarzalności historii oraz narracyjną formę podawczą. W części drugiej badacz próbuje pokazać, jak bardzo postulat odtworzenia „obiektywnej prawdy historycznej” jest uwikłany w samą naturę języka. Omawia relację prawdy i reprezentacji językowej oraz analizuje zjawiska językowe mające wpływ na tworzenie się spójnej świadomości historycznej. Odtwarza sposób, w jaki autorzy syntez serbskich i chorwackich konceptualizowali najistotniejszy dla każdego narodu proces – *zjednoczenia* i *wyzwolenia*, a także tryb jego semiozy w dziewiętnastowiecznych programach politycznych oraz w ostatnich latach XX wieku, kiedy doszło do rozpadu Jugosławii. Przeprowadzone badania pokazują dynamiczne przebiegi semiozy skutkujące zróżnicowanymi – czasem nawet skrajnie wykluczającymi się – interpretacjami historycznymi. [KB]

Dorota Piekarczyk, *Metafory metatekstowe*, Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2013, 321 s.

Książka jest obszernym monograficznym opracowaniem problematyki operatorów metatekstowych. Dotyczy przenośnych wyrażen w rodzaju: *idźmy dalej, skoro jesteśmy przy czymś, punkt wyjścia rozważań, wracając do czegoś, formalnie/ogólnie rzecz biorąc, weźmy taki przykład, dajmy na to, jak widać, nawiasem mówiąc*, będących wyrazem samoświadomości językowej nadawców. Autorka przedstawiła zarówno ich wielorakie funkcje (przede wszystkim informowanie o budowie tekstu i relacjach między jego poszczególnymi fragmentami, ujawnianie „kierunku myśli nadawcy” i jego „stosunku do wypowiedzianych treści”, „kreowanie wirtualnej sytuacji komunikatywnej”, „wyznaczanie relacji między uczestnikami aktu komunikacji”), jak i związek zachodzący między nimi a sposobami myślenia o tekście utrwalonymi w kulturze. Rozdział pierwszy zawiera przegląd tradycji badań nad metaforyką i metatekstem oraz próbę uporządkowania najważniejszych terminów

z tego zakresu, które w literaturze przedmiotu są wpisywane w różnorodne siatki pojęciowe. Rozdział drugi, trzeci i czwarty dotyczą trzech konceptualnych modeli tekstu, stanowiących bazę metafor metatekstowych: *tekst pisany to tekst mówiony*, *tekst to droga* i *tekst to rzecz (zbiór obiektów)*. W zakończeniu znajdują się rozważania na temat językowego obrazu tekstu, wylaniającego się z analizowanych wyrażeń, jak również roli metafory w profilowaniu tego obrazu. Sądy o tekście, wpisane w struktury języka, oddają jego złożoność i wielowymiarowość, ukazując rozmaite jego aspekty i różne wymiary funkcjonowania w przestrzeni komunikacyjnej, a niekiedy zdumiewają wprost trafnością obserwacji i refleksji użytkowników polszczyzny. [AW]

Monika Zaśko-Zielińska, *Listy pożegnalne. W poszukiwaniu lingwistycznych wyznaczników tekstu*, Wrocław: Quaestio, 2013, 285 s.

Rozprawa z zakresu językoznawstwa sądowego. Autorka poddaje analizie lingwistycznej listy pożegnalne – dokumenty osobiste, zapisane najczęściej ręcznie, odbiegające znacznie pod względem poprawności od tekstów oficjalnych bądź przeznaczonych do publikacji. Listy pożegnalne są poddawane analizie językowej najczęściej w celu potwierdzenia ich autentyczności. Potrzebny jest do tego materiał porównawczy, który pokazuje inne realizacje tekstów w ramach tego samego gatunku. W omawianej pracy tym odniesieniem jest Polski Korpus Listów Pożegnalnych. Książka składa się z ośmiu rozdziałów. W pierwszym autorka omawia najważniejsze zagadnienia językoznawstwa sądowego. Następnie przedstawia listy pożegnalne na tle danych statystycznych, dotyczących samobójstw popełnianych w Polsce w latach 1999–2008. Kolejne rozdziały przynoszą opis wyników badań przeprowadzonych przez autorkę. Na wstępnym etapie analizy został uwzględniony materialny wymiar tekstów, ich poprawność, pisownia oraz interpunkcja. Następnie autorka przedstawia opis wzorca gatunkowego listu pożegnalnego. Kolejna część omawianej pracy została poświęcona analizie zgromadzonego materiału w kontekście cech osobniczych języka. Natomiast ostatni rozdział to prezentacja listów sfalszowanych, zebranych w trakcie eksperymentu przeprowadzonego przez autorkę, na tle korpusu listów prawdziwych, oraz analiza wybranego tekstu uwzględniająca wyniki przeprowadzonych badań. [KGGK]

Komunikacja – tradycja i innowacje, red. Małgorzata Karwatowska, Adam Siwiec, Chełm: Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Chełmie, Lublin: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej – Wydział Humanistyczny, 2013, 612 s.

W pierwszej części tego obszernego zbioru artykułów Ewa i Ireneusz Bobrowscy przedstawili spory wokół zagadnienia, czemu służy język. Jolanta Panasiuk ukazała zależności między tekstem, metatekstem i kontekstem, które ujawniły się w wyniku badań pacjentów z afazją. Kazimierz Ożóg omówił współistnienie w polszczyźnie przełomu XX i XXI wieku elementów dawnych i nowych. Bogdan Walczak, Jolanta Migdał i Agnieszka Piotrowska-Wojaczyk zaprezentowali natomiast problem relacji między kategoriami *wspólnoty komunikatywnej* i *ligi językowej*, wskazując na konieczność doprecyzowania owych pojęć oraz ich rozróżnienia.

Druga część tomu dotyczy zróżnicowania odmian i form komunikowania się. Paweł Nowak zajął się problemem kooperacyjności medialnych wypowiedzi informacyjnych. Mariusz Rutkowski pokazał komunikacyjne aspekty rozmowy urzędowej. Profesjolektom poświęciły uwagę Małgorzata Karwatowska i Beata Jarosz. Władysława Książek-Bryłowa

omówiła problem trywializacji współczesnego dyskursu religijnego. Bogusław Nowowiejski przeanalizował nowe zjawiska językowe w polskiej publicystyce sportowej. Andrzej Sieradzki przedstawił zróżnicowanie formuł datacyjnych w siedemnastowiecznych księgach miejskich Pobiedzisk. Monika Grzelka i Agnieszka Kula omówiły funkcje przytoczeń opinii ekspertów w przekazach medialnych. Część tę zamyka onomastyczne studium Adama Siwca o nazwach reklamowych.

Trzecia część tomu zawiera analizy komunikacyjnego aspektu różnorodnych gatunków wypowiedzi: ogłoszeń matrymonialnych (Anna Sawa), komplementów (Leszek Tymiak), informacji (Danuta Kępa-Figura), toastów (Ewa Grabiec), życzeń (Milena Zgierska). Czwarta część książki poświęcona jest „komunikacji w świecie kultury współczesnej i nowych mediów”, piąta zaś zawiera studia o komunikacji literackiej i paraliterackiej. Na szóstą część książki złożyły się opracowania historyczne. Otwiera ją artykuł Marka Woźniaka na temat wpływu różnych paradygmatów badawczych na sposób ujmowania przez naukowców relacji między przeszłością a teraźniejszością. Rafał Stobiecki przedstawił sposoby budowania „nowej pamięci historycznej Polaków”, uwidocznione w nazwach ulic i placów w Łodzi, zmienionych po 1989 roku. Studium Roberta Litwińskiego przynosi natomiast wieloaspektową charakterystykę międzywojennego żargonu przestępczego, w którym odzwierciedlił się proces scalania państwa po 123 latach niewoli. Ostatnia część tomu dotyczy zagadnień edukacyjnych, m.in. metodyki studiów doktoranckich oraz modelu komunikacji z dziećmi i młodzieżą realizowanego w centrach nauki. [AW]

Sapientia ars vivendi. Księga Jubileuszowa ofiarowana Profesor Annie Dąbrowskiej, red. Anna Burzyńska-Kamieniecka i Agnieszka Libura, Wrocław: Oficyna Wydawnicza ATUT – Wrocławskie Wydawnictwo Oświatowe, 2013, 531 s.

W części pierwszej (*W kręgu lingwistyki kulturowej*) znajduje się dwanaście tekstów: Renaty Grzegorzczkovej (*Aspekt diachroniczny w badaniach językowego obrazu świata [na przykładzie konceptualizacji aktu obrazania w polszczyźnie]*), Anny Tyrpy (*Etnografowie a językoznawstwo*), Jerzego Bartmińskiego i Stanisławy Niebrzegowskiej-Bartmińskiej (*Czy grzyb jest rośliną, czyli co znajdzie się w polu „Rośliny” w II tomie „Słownika stereotypów i symboli ludowych”*), Włodzimierza Wysoczańskiego (*Językowy obraz baby. Profile frazeologiczne*), Bożeny Ostromeckiej-Frażczak (*Seks po słoweńsku i po polsku. Eufemizmy*), Hanny Burkhardt (*Obraz żaby w niemieckiej leksykografii*), Ireny Seiffert (*Językowy obraz Madonny w „Tak ludzka” ks. Jana Twardowskiego*), Heleny Sojki-Masztalerz (*Stereotyp Ukraińca we lwowskiej satyrze politycznej [na materiale „Szczotka” 1918–1926]*), Ireny Kamińskiej-Szmaj (*Obraz walki klasowej w polskich pieśniach rewolucyjnych z lat 1918–1939*), Michała Sarnowskiego (*Potoczne sądy o języku rosyjskim a stereotyp Rosjanina w kulturze polskiej*), Małgorzaty Misiak (*O wielojęzyczności literatury łemkowskiej*) oraz Agnieszki Libury (*Metafora w ujęciu kognitywnym. Między uniwersalizmem a relatywizmem*). W części drugiej została podjęta problematyka onomastyczna i stylistyczna. Przedmiotem analiz Romany Łobodzińskiej są nazwy miejscowe motywowane imieniem *Anna*. Alicja Nowakowska w swoim artykule prezentuje kilka legend ajtiologicznych o powstaniu róży oraz przedstawia niektóre poglądy dotyczące pochodzenia nazwy *roża*. Tekst Małgorzaty Kity dotyczy kamieni ozdobnych w języku i tekście, Marta Pančiková zaś porównuje polskie i słowackie nazwy jezior tatrzańskich. O językowych barbarzyńcach pisze Ewa Kołodziejek. Część drugą zamyka artykuł Jana Miodka *Analiza językowo-stylistyczna „Pióropusza” Mariana Pilota*. W części trzeciej, zatytułowanej *Z przeszłości języka*, znajdują się teksty: Władysława Miodunki (*Polskie książeczki z roku*

1539 jako zabytek z historii nauczania języka polskiego jako obcego), Anny Burzyńskiej-Kamienieckiej (*Sposoby językowego komunikowania się w dawnej szkole [na przykładzie XVII-wiecznych rozmówek do nauczania języka polskiego jako obcego]*), Jana Kamienieckiego (*Plotki, pomówienia i wiadomości niesprawdzone w dawnych polemikach religijnych*) i Adama Pawłowskiego (*Jan Rybiński [1560–1621] w historii polskiej polityki językowej*). W części czwartej, *Język w komunikacji*, Anna Pajdzińska pisze o tym, co znaczy *mówić płynnie*, a Anna Majewska-Tworek o rozmowie egzaminacyjnej jako specyficznym typie interakcji werbalnej. W tym bloku znalazły się również artykuły: *Mówca AD_1489 w świetle wybranych parametrów ilościowych* Łukasza Rogozińskiego i Grzegorza Zarzecznego, *Język polski jako narzędzie komunikacji przesiedleńców ze Śląska do Niemiec* Jana Mazura i Małgorzaty Mazur-Herr, *Kobiety w języku polskim. O formach żeńskich raz jeszcze z perspektywy języka polskiego jako obcego* Jolanty Tambor, *Język polski jako obcy również dla milczących cudzoziemców* Małgorzaty Januszkiewicz, Marcina Jury i Justyny Kowal oraz *Metoda Dyna-Lingua M. S. w terapii zaburzeń mowy i myślenia*. Tę część zamyka tekst Michaela Fleischera *Komunikacja – jak to jest*. Część piąta, *Język w nauczaniu*, obejmuje dziewięć artykułów, których autorami są między innymi: Piotr Garncarek (*Martin Heidegger – hermeneutyka, język, glottodydaktyka*), Urszula Żydek-Bednarczuk (*Nowe perspektywy kompetencji komunikacyjnej. Kompetencja między-/interkulturowa*), Urszula Dobesz (*Drogowskazy. Świat języka polskiego w programach kształcenia językowego cudzoziemców*) i Diana Górską-Lewińską (*Pilotażowy model kursów integracyjnych dla imigrantów. Europejski projekt „Obywatelstwo poprzez język”*). Piotr Lewiński omawia założenia gramatyki funkcjonalnej, zaś przedmiotem analiz Małgorzaty Pasięki jest niepoprawne używanie imiesłowowego równoważnika zdania przez cudzoziemców. Grażyna Przechodzka porównuje testy maturalne z języka polskiego oraz testy certyfikatowe z języka polskiego jako obcego w zakresie części dotyczącej czytania ze zrozumieniem. Przedmiotem rozważań Doroty Michułki, autorki ostatniego artykułu w tym bloku i jednocześnie w całym tomie, są metody aktywizujące w nauczaniu języka ojczystego i obcego. [AB]

„Język a Kultura”, t. 23, *Akty i gatunki mowy w perspektywie kulturowej*, red. Anna Burzyńska-Kamieniecka, Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2012, 560 s.

Najnowszy, bardzo obszerny tom znanej wrocławskiej serii wydawniczej zawiera 37 tekstów. Większość z nich była w pierwszej wersji prezentowana w Karpaczu podczas XLII Ogólnopolskiego Konwersatorium „Język a kultura” (11–13 VI 2010). Tom otwierają artykuły o charakterze metodologicznym – Jerzego Bartmińskiego *Jak opisywać gatunki mowy?* i Stanisławy Niebrzegowskiej-Bartmińskiej *Miejsce wartości w opisie gatunków mowy*. Zawarta w tytule książki formuła „perspektywy kulturowej” przekłada się w praktyce na badania zarówno diachronii (do analizowanych w ten sposób gatunków należą m.in. średniowieczny etiopski gadł stefanicki, siedemnastowieczna postylla popularna, oracje Sejmu Wielkiego, inskrypcje nagrobne, protokoły i akty notarialne), jak i synchronii (m.in. języka niesłyszących, wypowiedzi dziecięcych, gatunków wypowiedzi medialnych – felietonu, prowadzonej na żywo relacji sportowej – oraz języka urzędowego). Analizie zostały poddane również niewerbalne akty komunikacji czy sposoby odzwierciedlenia aktów mowy w malarstwie. W głównej mierze materiał do analiz pochodzi z Polski. Do tekstów opartych na danych innojęzycznych zaliczają się wspomniany artykuł Kamilli Terminińskiej o gadlu stefanickim, a ponadto Józefa Jarosza o duńskich inskrypcjach nagrobnych, Ałły Krawczuk na temat etykiety językowej ukraińskich studentów

posługujących się polszczyzną, Joanny Szczęk o niemieckim liście odmownym, Kamili Kwiatkowskiej o podaniach pisanych przez Polaków ze Wschodu. Duży pakiet tekstów dotyczy języka folkloru. W tej grupie znajdują się teksty współpracowników lubelskiego ośrodka etnolingwistycznego – Marzeny Marczewskiej o performatywności polskich zamówień znachorskich, Joanny Szadury o lubelskich przyśpiewkach, Iwony Bielińskiej-Gardziel o pieśniach sierocych, Sebastiana Wasiuty o pieśniach żołnierskich. [SW]

„Via Communicandi. Prace z Antropologii Komunikacji i Epistemologii Społecznej”, 2012, nr 1, Wrocław: Oficyna Wydawnicza Atut, 229 s.

Pierwszy numer recenzowanego czasopisma naukowego „Via Communicandi. Prace z Antropologii Komunikacji i Epistemologii Społecznej” zawiera m.in. pracę Marcina Brockiego *Antropologia komunikacji wobec społecznego kontekstu nowych technologii komunikacyjnych*, dotyczącą problematyki zmian społecznych wywoływanych przez nowe technologie komunikacyjne, które z kolei rodzą nowe typy wspólnot i form komunikacji. Michał Otrocki (*Obecność mitu i rozumu w teorii spiskowej*) podejmuje krytyczną refleksję nad genezą i przyczynami formułowania tzw. teorii spiskowych. Badaniami nad komunikacją zajmuje się także Beata Sierocka (*Wokół antropologii komunikacji*), która w swoim artykule proponuje rozróżnienie obszaru antropologii komunikacji i antropologii komunikowania oraz rozbudowane definicyjne określenie komunikacji społecznej. [AK]

Aleksandr Dmitriewiç Duličenko, *Osnovy slawjanskoj filologii*, t. 1, *Istoriko-ètnografičeskaja i ètnolingwističeskaja problematika*, 526 s.; t. 2, *Lingwističeskaja problematika*, 640 s., Opole: Uniwersytet Opolski, 2011.

Publikacja przynosi refleksję nad teoretycznymi podstawami współczesnej filologii słowiańskiej – poza przeglądem narodów słowiańskich, autor przybliży kwestie etnogenezy i praojczyzny Słowian, życia Słowian w starożytności na podstawie danych historycznych, archeologicznych i lingwistycznych, języka prasłowiańskiego i pochodzenia języków słowiańskich; daje charakterystykę podziału dialektalnego, struktury gramatycznej, historycznych kontaktów i kształtowania się języka literackiego, a także ich objaśnienie porównawczo-typologiczne. Relacjonowane są również kwestie piśmienności słowiańskiej, języka starosłowiańskiego i cerkiewnosłowiańskiego oraz języków wymarłych – połabskiego i słowińskiego. Mowa o takich lingwoslawistycznych dyscyplinach, jak: słowiańska interlingwistyka, lingwonimika, mikrolingwistyka czy karpatorusynistyka. Monografię zamyka szkic na temat historii i stanu współczesnego filologii słowiańskiej u Słowian i rozdział *O perspektywach rozwoju języków słowiańskich i filologii słowiańskiej*. Dołączone zostały informacje o Międzynarodowym Komitecie Słowistów, o kalendarium slawistycznym, zamieszczono też słownik około 900 lingwonimów słowiańskich, *Synchroniczną tablicę ważniejszych zdarzeń lingwistycznych u Słowian (IX–XXI w.)*, indeks nazwisk. Pisząc o etapach rozwoju słowiańskiej filologii w Polsce, autor wymienia cztery szkoły badawcze: „polską dialektologiczną szkołę” Kazimierza Nitscha, „polską szkołę slawistyczną” (Stanisław Urbańczyk, Witold Doroszewski, Mieczysław Szymczak, Stanisław Gajda i in.), „lubelską szkołę etnolingwistyki” Jerzego Bartmińskiego oraz „polską szkołę socjolingwistyczną” Władysława Lubasia.

Tom przeznaczony jest dla filologów – doktorantów, habilitantów, wykładowców i studentów uniwersytetów, pracowników naukowych oraz tych wszystkich, którzy interesują się narodami słowiańskimi, ich językami i kulturami. [SNB]

Pis'mennost', literatura, folklor slavjanskich narodov. Istorija slavistiki. XV Meždunarodnyj s'ezd slavistov. Minsk, 21–27 avgusta 2013 g. Doklady rossijskoj delegacii, red. A. M. Moldovan, A. A. Pičhadze, L. I. Sazonova, A. L. Toporkov, Moskva: „Drevlechranilišče”, 2013, 608 s.

W tomie publikowane są artykuły rosyjskich historyków języka i literatury, folklorystów, badaczy kultury, przygotowane na Międzynarodowy Kongres Slawistów w Mińsku w 2013 roku. Teksty dotyczą m.in. historii słowiańskiej piśmienności, historii języka cerkiewnosłowiańskiego, porównawczej historii literatur w Rosji i w innych krajach słowiańskich, percepcji literatury rosyjskiej na Zachodzie, badań porównawczych rosyjskiego folkloru magicznego, historii oddzielnych wątków w słowiańskich i zachodnioeuropejskich eposach, perspektyw badań staroruskiego panteonu pogańskiego. [SNB]

Slavjanskoe jazykoznanie. XV Meždunarodnyj s'ezd slavistov. Minsk, 21–27 avgusta 2013 g. Doklady rossijskoj delegacii, otv. red. A. M. Moldovan, S. M. Tolstaja, Moskva: Indrik, 2013, 672 s.

Tom zawiera referaty rosyjskiej delegacji, przygotowane na Międzynarodowy Kongres Slawistów w Mińsku w 2013 roku. W publikowanych tekstach, ułożonych w pięć działów, podejmowane są współczesne problemy slawistyki, m.in. takie, jak: etymologia słowiańska, porównawczo-historyczne badanie języków słowiańskich, język prasłowiański, międzysłowiańskie kontakty językowe, dialekty języków słowiańskich, ich powstanie, rozwój i stan współczesny, geografia językowa, gramatyka, historia języka cerkiewnosłowiańskiego, języki narodowe i kultury narodowe, aspekty socjolingwistyczne i pragmatyczne, historia słowiańskich języków literackich. [SNB]

Nationales und Internationales in der slawischen Phraseologie / Nacional'noe i internacional'noe v slavjanskoj frazeologii, XV Meždunarodnyj s'ezd slavistov 20–27 avgusta 2013 g., Minsk, Belarus', Internationales Slawistenkomitee Phraseologische Kommission, red. Harry Walter, Valerij M. Mokienko, Greifswald: Ernst-Moritz-Arndt-Universität Greifswald, Institut für Slawistik, 2013, VIII + 276 s.

Zbiór został przygotowany przez Komisję Frazeologiczną przy Międzynarodowym Komitecie Slawistów na XV Międzynarodowy Zjazd Slawistów (Mińsk, 20–27 sierpnia 2013). Zadeedykowano go Nikicie Tołstojowi – inicjatorowi powołania tej komisji – na jubileusz jego 90-lecia. Na publikację składają się wykłady wygłoszone przez członków komisji w różnych sekcjach zjazdu oraz w „Błoku frazeologicznym”, a także *Słowo o N. I. Tołstoju* pióra Walerija Mokijenki. W pięciu blokach tematycznych znalazło się 57 tekstów wystąpień autorstwa badaczy pochodzących z Białorusi, Chorwacji, Czech, Estonii, Kirgistanu, Niemiec, Polski, Rosji i Ukrainy. Teksty zasadniczo zostały zorientowane wokół tytułowej formuły *Narodowy i międzynarodowy w słowiańskiej frazeologii* i poświęcone kolejno tematom bardziej szczegółowym, tj. (1) problemom ogólnym (np. etnofrazeologii słowiańskiej), (2) konfrontacjom międzyjęzykowym; (3) funkcjonowaniu kategorii „narodowy” i „międzynarodowy” w różnych typach frazeologii (np. pochodzenia biblijnego, w „skrzydlatych słowach”, a także w paremiologii); (4) jako komponentu kultury językowej; oraz (5) we frazeologii *mass mediów* i współczesnym uzusie. [JSz]

Tolstoj N. I., Tolstaja S. M., *Slavjanskaja ètnolingvistica. Voprosy teorii. Ko Vtoromu Vserosijskomu soveščanju slavistov, Moskva 5–6 nojabrja 2013 g.*, Moskva: Institut slavjanovedenija RAN, 2013, 240 s.

Książka zawiera prace Nikity i Swietłany Tolstojów, poświęcone teoretycznym problemom etnolingwistyki słowiańskiej, jej podstawowym pojęciom i metodom, relacjom z innymi dyscyplinami humanistycznymi: z językoznawstwem, folklorystyką, etnografią i innymi. Publikowane teksty zostały napisane przez twórców moskiewskiej szkoły etnolingwistycznej w różnym czasie, poczynając od lat 70. ubiegłego wieku. Teksty oparte są na badawczym i terenowym doświadczeniu autorów i ich kolegów, tj. badaniu archaicznych form tradycyjnej duchowej kultury Słowian, porównawczych analizach różnych słowiańskich językowych i kulturowych tradycji i przede wszystkim na tworzeniu ogólnosłowiańskiego słownika etnolingwistycznego *Slavjanskie drevnosti* (t. 1–5, Moskwa 1995–2012), nad którym prace trwały ponad 30 lat.

W zbiorze zamieszczono łącznie 18 tekstów, w tym cztery artykuły N. I. Tolstoja (o relacji język a kultura; etnolingwistyka w kręgu nauk humanistycznych; problemy rekonstrukcji starsłowiańskiej kultury duchowej; pogaństwo dawnych Słowian), 11 tekstów Swietłany Tolstojowej (postulaty moskiewskiej etnolingwistyki; geograficzna przestrzeń kultury; kody kultury i koncepty kulturowe; opozycje przedmiotowe, ich semantyczna struktura i funkcje symboliczne; kategoria cechy w symbolicznym języku kultury; symboliczny język działań; terminologia obrzędów i wierzeń jako źródło rekonstrukcji starożytnej kultury duchowej; o pragmatycznej interpretacji obrzędu i folkloru obrzędowego; werbalne rytuały w kulturze ludowej; folklor i etnolingwistyka; aspekty, kryteria i cechy wspólnoty słowiańskiej) oraz trzy prace współautorskie (nt. wtórnej funkcji symbolu obrzędowego, etymologii ludowej i magii etymologicznej oraz o słowniku *Slavjanskie drevnosti*). Pozycja adresowana jest do lingwistów, folklorystów, etnografów i wszystkich zainteresowanych tradycyjną kulturą duchową Słowian i jej odzwierciedleniem w języku. Książka może być wykorzystywana przez wykładowców uniwersyteckich prowadzących przedmioty: „wprowadzenie do filologii słowiańskiej”, „folklor słowiański”, „etnolingwistyka słowiańska” i inne. [SNB]

Slavica Svetlanica. Jazyk i kartina mira. K jubileju Svetlany Michajlovny Tolstoj. Redkollegija: A. V. Gura, O. V. Belova, E. L. Berezovič, Moskva: Indrik, 2013, 312 s.

Tom dedykowany jest Swietłanie Michajłownej Tolstojowej jako dar jej kolegów, uczniów i przyjaciół z okazji 75. urodzin. Jako tematycznie związany ze sferą zainteresowań Jubilatki, zawiera prace z zakresu etymologii, leksykologii, etnolingwistyki, języka kultury, semantyki i struktury tekstu folkloru. Artykuły ilustrują współczesne metody i podejścia w badaniach i opisie językowego i folklorystyczno-mitologicznego obrazu świata. Całość została podzielona na trzy części. W pierwszej zamieszczono artykuły: Ju. A. Apresjana, A. A. Zaliznjak, V. M. Žiwogo, M. Beletić i A. Łomy, Ž. Ž. Warbot, I. Janyszkowej, E. I. Jakuszkiny, A. W. Gury, G. I. Kabakowej, E. S. Uzeniowej, L. A. Sofronowa, M. N. Tolstoj; w części drugiej – H. Popowskiej-Taborskiej, J. Bartmińskiego, I. A. Siedakowej, E. L. Bieriezowicz, A. A. Płotnikowej, M. W. Jasińskiej, M. M. Walencowej, O. B. Bielowej, O. A. Pasziny; w trzeciej – S. Niebrzegowskiej-Bartmińskiej, O. W. Czochoy, L. Radenkowicia, L. N. Winogradowej, W. Ja. Pietruchina, T. A. Agapkiny, A. L. Toporkowa, A. W. Judina, A. B. Moroza, A. K. Bajburina. [SNB]

Karpato-balkanskiј dialektnyј landšaft: Jazyk i kul'tura 2009–2011, vyp. 2, *Sbornik statej*, red. A. Plotnikova, E. S. Uzeneva, M. N. Tolstaja, O. V. Trefilova, Moskva: Institut slavjanovedenija RAN, 2012, 456 s.

Publikacja jest kontynuacją serii, zapoczątkowanej w 2008 roku jako *Karpato-balkanskiј dialektnyј landšaft: Jazyk i kul'tura* i zawiera artykuły oraz materiały ukierunkowane przede wszystkim na geograficzny aspekt badań problematyki karpacko-balkańskiej. Zamieszczone w zbiorze artykuły odzwierciedlają współczesny stan geograficznego i porównawczego badania zjawisk językowych i kulturowych na terytorium południowo-wschodniej Europy. Znaczna część badań dotyczy współczesnych badań etnolingwistycznych obszaru karpacko-balkańskiego. W końcowym rozdziale tomu publikowane są materiały uzyskane podczas terenowych eksploracji we wsiach rumuńskich i węgierskich. Eksploracje zostały przeprowadzone według tego samego kwestionariusza, stworzonego dla badania obszaru bałkańsko-słowiańskiego, a następnie używanego także w innych regionach Karpat i Bałkanów. [SNB]

Balkanskaja kartina mira sub specie pjati čelovečeskich čuvstv. Balkanske čtenija 12. Tezisy i materialy 26–27 marta 2013 goda, red. M. M. Makarcev, I. A. Sedakova, T. V. Civ'jan, Institut slavjanovedenija RAN. Centr lingvokul'turnych issledovanij „Balkanica”, Russkij Fond Sodejstvija Obrazovano v Nauke, Kollektiv avtorov, 2013, 183 s.

Tom zawiera 28 artykułów dotyczących bałkańskiego obrazu świata postrzeganego przez pryzmat pięciu ludzkich zmysłów. W tekstach autorów z Moskwy, Sankt Petersburga, Błagoewgradu, Kiszyniowa, Ljublany, Bukaresztu, Hamburga, Freiburga, Frankfurtu nad Menem, Madrytu – przygotowanych w ramach projektu *Balkański tekst w perspektywie etnokulturowej i etnolingwistycznej* – podejmowane są m.in. ogólne kwestie dotyczące zmysłów w zwierciadle języka; hierarchii pięciu zmysłów w bałkańskich wierzeniach związanych z narodzinami i rozwojem dziecka; kontaminacji kodów patrzenia, słuchu, dotyku i ich semantyki w bałkańskim modelu świata; kwestie sposobów odczuwania postaci mitologicznych w ramach kodu wizualnego, akustycznego i zapachowego; nowogreckie wyobrażenia o „ślepcie” i „widzeniu” światła niebieskich. [SNB]

L. K. Bajramova, *Kazanskaja lingvističeskaja škola. Učebnoe posobie dlja studentov vyššich učebnych zavedenij. Napravlenie podgotovki 032700 – Filologija*, Kazan': Centr innovacionnych technologij, 2012, 152 s.

Publikacja jest skryptem przeznaczonym dla studentów, pracowników naukowych kierunków filologicznych. W pierwszej części pt. *Kazanskaja lingvističeskaja škola* prezentowane są – na podstawie rodzimych i zagranicznych publikacji – podstawowe zasady i idee związane z odkryciami naukowymi w lingwistyce uczonych, profesorów Uniwersytetu w Kazaniu – przedstawicieli Kazańskiej Szkoły Lingwistycznej: Jana Baudouina de Courtenaya, Nikołaja Kruszewskiego, Aleksandra Iwanowicza Aleksandrowa, Wasyla Wasiljewicza Radłowa i Wasyla Aleksiejewicza Bogorodickiego. W części drugiej pt. *Issledowanija i izučenie slavjanskich jazykov v Kazanskom universitete* omawiana jest historia wykładania i badania języków słowiańskich w Uniwersytecie Kazańskim, a także przykłady analiz (w porównaniu z językiem rosyjskim) rozejścia się – w wyniku procesów semantycznych w różnych językach słowiańskich – znaczeń słów pokrewnych etymologicznie oraz analizy słów semantycznie różniących się w różnych językach słowiańskich, powiązane zapożyczeniem ze wspólnego języka źródła lub różnych języków źródeł. [SNB]

L. K. Bajramova, G. G. Tazeev, *Kazanskaja lingvističeskaja škola: N. V. Kruševskij i interpretacija ego idej otečestvennymi lingvistami*, Kazan': Tatarskoe knižnoe izdatel'stvo, 2010, 120 s.

W monografii zaprezentowano badania życia i działalności naukowej wybitnego przedstawiciela Kazańskiej Szkoły Lingwistycznej, profesora Uniwersytetu w Kazaniu – Nikołaja Kruszewskiego (1851–1887), interpretacje jego idei przez rodzimych i zagranicznych lingwistów, ukazane zostały możliwości wykorzystania idei Kruszewskiego przez współczesne językoznawstwo. W monografii wykorzystano materiały archiwalne, a także dotychczas niepublikowane dokumenty, odkryte przez G. G. Tazeniewa i przekazane do Państwowego Archiwum Republiki Tatarstanu. Książka składa się z dwóch części: (I) *Podstawowe etapy życia i działalności naukowej N. W. Kruszewskiego* i (II) „*Zamówienia jako rodzaj ludowej poezji rosyjskiej*” N. W. Kruszewskiego w aspekcie porównawczym. [SNB]

V. B. Kasevič, *Kognitivnaja lingvistika v poiskach identičnosti*, Moskva: Jazyki slavjanskoj kul'tury, 2013, 185 s. + 6 nlb.

W publikacji zostały zebrane prace znanego rosyjskiego lingwisty W. B. Kasiewicza, poświęcone problemom lingwistyki kognitywnej i specyfice kognitywnego podejścia do badań związanych z językiem i myśleniem, językiem i psychiką człowieka. W poszczególnych rozdziałach omawiane są m.in. kwestie miejsca lingwistyki kognitywnej wśród nauk kognitywnych, interdyscyplinarności, sfer kognitywistyki, obrazu świata i kategorii bazowych (czasu i przestrzeni, kategoryzacji obiektów rzeczywistości, relacji subiektywno-objektywnych), struktur językowych w kontekście kognitywnej rzeczywistości, języka i poznania, prymitywów semantycznych, systemów orientacji przestrzennych i ich odzwierciedlenia w języku. [SNB]

G. M. Djadżura, V. I. Kuchar'eva-Rožko, G. F. Rakšanova, *Kognitywno-komunikatywni aspekty naukovogo tekstu. Monografija*, Čerkasy: Vydavec' Čabanenko Ju. A., 2013, 226 s.

W monografii podjęto problem poznawczo-informacyjnej „doskonałości” tekstu naukowego. W tym celu przeanalizowano narzędzia derywacyjne terminologii naukowej i technicznej w aspekcie poznawczym; zbadano parametry komunikacyjne składni tekstu naukowego; zastosowano dwa podejścia (tradycyjne i kognitywne) do badania narzędzi obrazowania w tekście naukowym. Praca składa się z trzech części. W pierwszej pokazano kognitywno-informacyjny charakter terminu i kognitywno-komunikacyjne uwarunkowania jego użycia. W drugiej autorzy przybliżają rolę zdań złożonych w przedstawianiu wyników wiedzy naukowej. Trzecia część została poświęcona oglądowi narzędzi obrazowania w tekstach naukowych. [IS]

Lingvokonceptologija: perspektivnye napravlenija. Monografija, Lugansk: GU „LNU imeni Tarasa Ševčenko”, 2013, 623 s.

W monografii omawiane są podstawowe kierunki i tendencje rozwoju lingwokulturologii jako jednego z kluczowych działów lingwistyki kognitywnej. W ramach paradygmatu kognitywno-dyskursywnego autorzy tekstów zwracają uwagę na wydzielenie i analizę konceptów w strukturze obrazu świata i ich językowych reprezentacji w różnych

typach dyskursu. Monografia zawiera również rezultaty badań nad dynamiką konceptów i konceptosystemów, specyfiką ich wzajemnych relacji przez pryzmat lingwosemiotyki, lingwokulturologii i socjolingwistyki. Publikacja odzwierciedla perspektywę badań konceptologicznych na podstawie wypracowanych przez autorów kwestii teoretycznych, metodologicznych, proceduralnych.

Całość składa się z sześciu rozdziałów, w których kolejno omawiane są takie problemy badawcze, jak: (I) Metodologia lingwistycznej analizy konceptów; (II) Leksykalna obiektywizacja konceptów (MARZENIE, STRACH, RÓWNOWAGA, NIEREALNOŚĆ); (III) Koncepty w tekście i w dyskursie (ŻYCIE, RYWALIZACJA, OLIMPIADA „SOČI 2014”, SUKCES, POLITYK); (IV) Koncepty w strukturze obrazu świata (emocjonalne koncepty w rosyjskim, niemieckim, austriackim i szwajcarskim artystycznym obrazie świata; konceptualizacja obrazu antyglobalizmu; CUDZOZIEMIEC w angielskim językowym obrazie świata, WAMPIR w anglojęzycznym obrazie świata); (V) Koncepty przez pryzmat lingwosemiotyki i lingwokulturologii (SIŁA, WIELKI CEL BYTU, SEN I MARZENIE we wschodniosłowiańskich i zachodniogermańskich kulturach, CHARYZMA w niemieckiej, rosyjskiej i ukraińskiej lingwokulturze), CZAS WOLNY; (VI) Koncepty z socjolingwistycznego punktu widzenia (konceptualizacja równości społecznej, genderowe stereotypy wyobrażeń o kobietach i mężczyznach oraz „koncept CZARNOBYL: w 26 lat po awarii”). [SNB]

Troica. Rusalii. Πεντηκοστή. Rrëshajët... K motivu zelenogo v balkanskom spektre. Materialy kruglogo stola 17 aprelja 2012 goda, Moskwa: Institut slavjanovedenija RAN, Centr lingvokul'turnych issledovanij „Balcanica”, 2013, 190 s.

Publikacja zawiera referaty wygłoszone podczas obrad w Instytucie Słowianoznawstwa Rosyjskiej Akademii Nauk 17 kwietnia 2012. Składa się z dwóch części. Pierwszą otwiera słowo wstępne Iriny A. Siedakowej o ludowym świętowaniu Zielonych Świątek (Zesłania Ducha Świętego) na Bałkanach. Następnie Oksana W. Czocha omawia nazwy trzech dni Zesłania Ducha Świętego oraz analizuje obrzędy towarzyszące temu świętu u współczesnych Greków. Tekst Natalii G. Golant dotyczy zwyczajów i legend związanych z okresem Rusalii u Rumunów zamieszkujących Oltenię i Muntenię oraz dolinę rzeki Timok (badania przeprowadzone w latach 2006–2012). Denis S. Ermolin w swoim tekście zajmuje się świętowaniem dni Rusicat i Rrëshajët przez prawosławnych Albańczyków w regionach Korça, Devoll i Kolonja. O tym, jak Zielone Świątki są obchodzone na pograniczu serbsko-bułgarskim i w Karpatach ukraińskich, pisze Anna A. Plotnikowa. Część tę zamyka artykuł Maksima M. Makarcewa *Święto Rosice u Słowian z rejonu Bobostica (okręg Korça, południowo-wschodnia Albania)*. Część drugą rozpoczyna słowo wstępne Tatiany W. Cywjan o ambiwalencji koloru zielonego. O źródłach symboliki selera, pietruszki, sałaty i mięty oraz o reliktach pogańskich świąt greckich w obrzędowości Zielonych Świątek pisze Ljudmiła I. Akimowa. Natalia W. Zlydnewa w swoim artykule zajmuje się symboliką koloru zielonego w poezji D. Maksymowicia. Tekst Swietłany A. Sidniewej dotyczy symboliki chthonicznej drzewa laurowego (ηδάρινη) w nowogreckich ρουσάλια. Aleksander A. Nowik analizuje jednostki leksykalne określające kolor zielony i żółty w języku i kulturze albańskiej. Artykułem zamykającym tę część jest tekst Maksima M. Makarcewa o prototypowych kolorach gór w języku albańskim. Po tekście każdego referatu zamieszczono zapis dyskusji nad nim. [AB]

Znatki, veduny i černoknižniki. Kolodstvo i bytovaja magija na Russkom Severe, red. A. B. Moroz, Moskva: „Forum”, „Neolit”, 2013, 592 s.

W zbiorze publikowane są teksty folkloru o znachorach, czarownikach i tych mieszkańcach wsi (pastuchach, cieślach, myśliwych, rybakach, położnych i innych), którzy odwołują się do sił zewnętrznych i wykorzystują w swoich działaniach wiedzę i typowe teksty magiczne. Materiały zostały zapisane podczas wieloletnich badań terenowych prowadzonych w latach 1993–2011 w południowej części rejonu archangielskiego przez pracowników Laboratorium Folklorystycznego Rosyjskiego Państwowego Humanistycznego Uniwersytetu w Moskwie. Teksty zamieszczone w publikacji (tj. opowieści o czarownikach, opowieści praktykujących czarowników i znachorów o ich działalności, a także wykorzystywane przez czarowników i znachorów obrzędy), zaopatrzone w obszernie komentarze, ukazują żywą tradycję wierzeń i praktyk magicznych mieszkańców Rosyjskiej Północy. Wydawnictwo przeznaczone jest dla specjalistów w dziedzinie folklorystyki, etnografii, kulturologii, dla studentów-filologów i dla tych wszystkich, którzy interesują się kulturą ludową. [SNB]

„Staroe i novoe” v slavjanskoj i evrejskoj kul’turnoj tradicii. Sbornik statej, otv. red. O. V. Belova, Moskva: Centr naučnych rabotnikov i prepodavatelej judaiki v vuzach „Sëfer”, Institut slavjanovedenija RAN, Kollektiv avtorov, Centr „Sëfer”, 2012, 376 s.

Tom *„Stare i nowe” w słowiańskiej i żydowskiej tradycji kulturowej* zawiera materiały z międzynarodowej sesji, która odbyła się w Moskwie w dniach 7–9 grudnia 2010, i jest przedłużeniem serii edycji materiałów ze spotkań konferencyjnych, organizowanych corocznie przez Oddział Słowiano-Judaiki Instytutu Słowianoznawstwa RAN. W zbiorze dokumentowane są prace nad fundamentalnym projektem *Kultura Słowian i kultura Żydów: dialog, zbieżności, różnice*, który jest realizowany od 1995 roku. Od 1998 roku ukazało się już 13 pozycji poświęconych analizie (historycznych, filozoficznych, lingwistycznych, folklorystyczno-etnograficznych, kulturologicznych) mechanizmów wzajemnego oddziaływania tradycji słowiańskiej i żydowskiej.

W skład tomu weszły 23 artykuły uczonych z Rosji, Izraela i Finlandii. Autorzy analizują stan tradycyjnej obrzędowości w kulturach słowiańskich i żydowskich w aspektach etnokulturowych, etnolingwistycznych, literaturoznawczych, folklorystycznych i etnograficznych, a także podstawowe mechanizmy zachowania i transformacji kodu obrzędowego oraz tradycji językowych. Do kluczowych problemów podjętych w artykułach należą kwestie: (1) magazynowania się i ewolucji wyobrażeń o słowiańskich obrzędach w kręgu żydowskim i o obrzędach i rytuałach żydowskich w kręgu słowiańskim; (2) zachowania się i modyfikacji tradycyjnych obrzędów w czasach sowieckich; (3) wpływu procesów globalizacji na tradycyjną obrzędowość.

Tom uporządkowany został wedle kryteriów tematycznych. W pierwszej kolejności zamieszczono artykuły poświęcone formowaniu się tradycji i odzwierciedleniu tego procesu w tekstach Talmudu, Tanacha i Biblii, następnie – studia o lingwistycznych przejawach „starego” i „nowego”, bądź to dotyczące językowych transformacji, zmiany kodów językowych, bądź odbicia w języku konceptów związanych ze świętami. Kolejno publikowane są artykuły, w których autorzy analizują reformy obrzędowości i rytualistyki różnych okresów. Oddzielny blok tworzą teksty poświęcone współczesnej obrzędowości i praktykom religijnym oraz takie, w których rozpatrywane są procesy transformacji tradycji w zależności od warunków historycznych, społecznych, dialogu pokoleń itp. Zbiór zamykają

teksty poświęcone tematyce paralel interkulturowych, oparte na różnym folklorystycznym i literaturoznawczym materiale oraz dotyczące mitologicznych wierzeń i wyobrażeń związanych ze sferą muzyki ludowej, ujawniające rolę wzajemnego wpływu kultur na rozwój i zachowanie tradycji. [SNB]

Ustnoe i knižnoe v slavjanskoj i evrejskoj kul'turnoj tradicii. Sbornik statej, otv. red. O. V. Belova, Moskva: Centr naučnych rabotnikov i prepodavatelej judaiki v vuzach „Sëfer”, Institut slavjanovedenija RAN, Kollektiv avtorov, Centr „Sëfer”, 2012, 296 s.

Tom przynosi materiały z XVI konferencji zorganizowanej w ramach projektu *Kultura Słowian i kultura Żydów: dialog, zbieżności, różnice*, która odbyła się w Moskwie w dniach 5–7 grudnia 2012. Do zbioru weszły prace badaczy z Rosji, Łotwy, Polski i Ukrainy, zainteresowanych problematyką wzajemnych relacji ustnych i książkowych (piśmiennych) form kultury, ustnych i pisanych gatunków kultury tradycyjnej, języka, literatury i folkloru, różnych aspektów religijności ludowej i tekstów odzwierciedlających konfesyjny aspekt ludowego obrazu świata. Analizowane kwestie dotyczą: współistnienia ustnych i pisanych form kultury, wzajemnego oddziaływania folkloru i piśmienności, folkloryzacji wątków książkowych i ich adaptacji przez kulturę ustną, życia pisanych i ustnych form tekstów kultury (ich rodzajów, gatunków, języka i strategii wytwarzania tekstów), wizualizacji słowa i tekstu, wzajemnego oddziaływania tekstu pisanego i słowa ustnego w różnych sferach kultury językowej i artystycznej. Autorzy (historycy, filolodzy, etnografowie, muzykolodzy) rozpatrują różne aspekty formowania, funkcjonowania i współdziałania książkowych i ustnych form kultury, przedstawionych w utworach reprezentujących różne gatunki (teksty biblijne, opowieści apokryficzne, legendy folklorystyczne, utwory literackie). Ważną kwestią podjętą przez badaczy jest analiza folkloryzacji książkowych wątków i odzwierciedlenie folklorystycznych obrazów w zabytkach pisanych, co pozwoliło zestawić wyobrażenie o skali adaptacji książkowych wątków i motywów w różnych tradycjach folkloru i otwartości (lub – przeciwnie – hermetyczności) piśmienności w odniesieniu do ustnej kultury. Podobnie jak w tomach poprzednich, autorzy wykorzystują teksty książkowe i pisane (od Biblii i Talmudu po współczesne teksty religijne), jak też świadectwa folklorystyczno-etnograficzne, materiały nowe – archiwalne i terenowe oraz źródła wcześniej niepublikowane. [SNB]

Želudok: pamjat' o evrejskom mestečke, red. I. Kopčanova, Moskva: Centr naučnych rabotnikov i prepodavatelej judaiki v vuzach „Sëfer”, Kollektiv avtorov, Centr „Sëfer”, 2013, 328 s.

W publikacji zamieszczono materiały archiwalne, wspomnieniowe i etnograficzne oraz świadectwa epigraficzne o życiu Żydów w miasteczku Żołudek w zachodniej Białorusi. Materiały zostały zebrane w 2012 roku podczas terenowej szkoły-ekspedycji, zorganizowanej przez Centrum Pracowników Naukowych i Nauczycieli Judaiki w wyższych szkołach „Sëfer” razem z Centrum Słowiano-Judaiki Instytutu Słowianoznawstwa RAN w Grodzieńskim Państwowym Uniwersytecie im. Janka Kupały.

Historyczny opis żydowskiej społeczności Żołudka dopełniany jest opowieściami współczesnych mieszkańców miasta (rozdział I, *Istorija mestečka Želudok v pis'mennych i ustnych istočnikach*) oraz wspomnieniami urodzonego w Żołudku M. W. Morduchowicza (rozdział III, *Vospominanija*). W świadectwach ustnych znalazła odzwierciedlenie wiedza

Białorusinów i Polaków o życiu żydowskich sąsiadów, ich obyczajach i obrzędach, folklorze, a także wyobrażeniach mitologizowanych ludności słowiańskiej o Żydach. Oddzielny rozdział książki tworzy ilustrowany katalog nagrobków cmentarza Żydowskiego z opisem około 300 zabytków (rozdział II, *Katalog evrejskogo kladbišča m. Żeludok [severnaja čast']*). W książce – w części *Priloženija* – publikowane są także dokumenty archiwalne dotyczące żydowskiej historii i architektury Żołudka: spisy Żydów miast Żołudek i Orzeł, rozstrzelanych przez niemieckich faszystów 9 maja 1942 roku, plan bani, księga urodzin Żydów w 1914 roku, księga zapisów ślubów Żydów w 1914 roku. [SNB]

Movne oblyččja mista. Čerkasy–2011. Materialy naukowo-praktyčnoji konferenciji, red. A. I. Mac'ko, Čerkasy: vydavec' Čabanenko Ju, 2011, 428 s.

Zbiór referatów, wygłoszonych podczas konferencji *Movne oblyččja mista* przez autorów zainteresowanych językiem i kulturą Czerkasów: nie tylko naukowców, lecz także nauczycieli, polityków, lekarzy, prawników, dziennikarzy, studentów i uczniów. W artykułach zaprezentowano „językowe oblicze ukraińskiego miasta”, m.in. zagadnienia związane ze swoistością pisanego kodu miasta, język mówiony mieszkańców Czerkasów, specyfikę zróżnicowanych stylowo tekstów. Autorzy bazują na różnorodnych podstawach materiałowych oraz posługują się różnymi narzędziami badawczymi. Znalazły się tu prace dotyczące językowego obrazu miasta jako obiektu lingwostatystyki (Tamara Šul'ha), obrazu życia w powieści Halyny Pahutjak *Zaczarowani muzykanci* (Tetjana Berehovenko, Natalija Kovalenko) czy etnonimu *Cygan* w ukraińskich przysłowiacz (Natalija Halat). Autorzy poruszają także problematykę kultury języka i języka w mediach (na przykładzie telewizji – Ljudmila Mel'nykova), transformacji jednostek frazeologicznych we współczesnych materiałach prasowych (Ol'ha Popenko, Ljudmila Lons'ka) czy zapożyczeń angielskich w języku ukraińskim (Viktorija Rudenko, Natalija Erhaševa). [OK]

Ljudmyła Domylivs'ka, *Movnyj svit Ju. Janovs'kogo. Monografija*, red. L. I. Ševčenko, Kyjiv: Vydavnyčo-poligrafičnyj centr „Kyjivs'kyj universytet”, 2011, 196 s.

Monografia poświęcona analizie idiolektu Jurija Janovs'koho w kontekście lingwo-estetycznych paradygmatów pierwszej połowy XX wieku. Próba uchwycenia zwerbalizowanej świadomości autora została przeprowadzona na podstawie analizy języka jego dzieł oraz zasad ich budowy leksykalno-semantycznej, z uwzględnieniem specyfiki funkcjonowania dominujących motywów symbolicznych. W analizie symboli językowych, jako identyfikacyjnej właściwości stylu autorskiego Janovs'koho, przedstawiono korelację języka – myślenia – zwerbalizowanej świadomości estetycznej. Ljudmyła Domylivs'ka odpowiada na pytanie, co tworzy/kształtuje autorską tożsamość językową, śledzi semantyczne korelacje dominujących u Janovs'koho symboli językowych z folklorem, narodową tradycją kulturową, zachodnią prozą modernistyczną. [IS]